Załącznik 2

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko:
   Jolanta Chomko

2. Dyplomy i stopnie naukowe:
   Tytuł magistra filologii rosyjskiej uzyskałam w 1995 roku w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. W marcu 2004 roku Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu w Białymstoku nadała mi tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na podstawie dysertacji pt. Nazwy osób w rosyjskim młodzieżowym argot, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Leonardy Dacewicz.

3. Miejsce zatrudnienia
   Od 1 lutego 1997 roku do chwili obecnej pracuję w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku. Do 30 września 1998 roku zajmowałam stanowisko lektora, od 1 października 1998 roku do 30 września 2005 roku – stanowisko asystenta, w październiku 2005 roku zostałam mianowana na stanowisko adiunkta.

4. Osiągnięcia wynikające z ustawy

a) Książka autorska:

Концепт «земля» в русской языковой и наивной картинах мира, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2015, 283 ss.

Książka *Концепт «земля» в русской языковой и наивной картинах мира* stanowi pierwsze opracowanie, które w sposób systematyczny i całościowy przedstawia językowy obraz ziemi, stanowiący ważny element konceptosfery. Ziemia obok wody, powietrza i ognia, wedle filozofii starożytnych, stanowi jeden z żywiołów, pierwiastków, z których składa się świat materialny. Jej powstanie we wszystkich wierzeniach jest równoznaczne z powstaniem widzianego świata.

Celem monografii jest rekonstrukcja językowego obrazu ziemi, który z różnych względów nie spotkał się z większym zainteresowaniem badaczy. Na ten temat powstało zaledwie kilka artykułów i monografii, przedstawiających niewielkie fragmenty językowego obrazu ziemi (w języku polskim, rosyjskim, francuskim i angielskim). Należy wymienić tu prace takich rosyjskich językoznawców, jak Jewgienij Rieutow (2002), Julia Łomonosowa (2008) i Aleksander Siemionow (2009). W polskim językoznawstwie temu zagadnieniu zostały poświęcone prace Jolanty Maćkiewicz (1990, 1991, 1999) i Ewy Połubińskiej-Gałeckiej (2000). W odróżnieniu od dotychczasowych opracowań, dotyczących językowego obrazu ziemi, w niniejszej monografii tenże obraz w języku rosyjskim został przedstawiony kompleksowo.

W pracy konsekwentnie posługuję się metodologią językowego obrazu świata. U podstaw koncepcji językowego obrazu świata leży przekonanie, że język nie jest tworem czysto konwencjonalnym i służy nie tylko do porozumiewania się czy komunikowania określonych treści, ale przede wszystkim zawarty jest w nim swoisty dla danej społeczności sposób ujmowania, kategoryzowania i interpretowania świata. Językowy obraz świata stanowi zbiór założonych w języku różnorodnych „cząstek wiedzy", nawarstwiających się na przestrzeni wieków doświadczeń społecznych i kulturowych, tworzących całościowe systemy wiedzy.

Językowe odtwarzanie rzeczywistości obejmuje strukturyzację świata, opis wyodrębnionych obiektów i zjawisk, podanie ich cech, uporządkowanie opisanych obiektów oraz ich ocenę. Językowe opisywanie świata wymaga nie tylko przypisywania obiektom pewnych cech, ale też określenia sposobu istnienia obiektu, czyli jego miejsca wśród innych obiektów i jego funkcji w stosunku do innych obiektów. Bardzo ważnym wyznacznikiem językowego obrazu świata są zjawiska leksykalne. Słownictwo, będąc „swoistym klasyfikatorem świata", przekazuje także interpretację świata.

Jako baza materiałowa do analizy konceptu «земля» (ziemia) posłużyły dane wyekscerpowane z różnych rosyjskich źródeł leksykograficznych: słowników opisowych, słowników synonimów i antonimów, słowników frazeologicznych oraz słownika semantycznego.

W rozdziale pierwszym „Teoretyczne aspekty współczesnej lingwistyki kognitywnej" („Теоретические проблемы современной когнитивной лингвистики") został przedstawiony zakres badań językoznawstwa kognitywnego, które jest stosunkowo młodą dyscypliną naukową. Powstanie językoznawstwa kognitywnego jest związane z pracami

takich amerykańskich językoznawców jak J. Lakoff i R. Langacker. Zgodnie z przedstawionymi stanowiskami wielu językoznawców, jednym z podstawowych zadań kognitywnej lingwistyki jest badanie procesów myślowych odzwierciedlonych w języku. Podstawowymi pojęciami, związanymi z tym paradygmatem językoznawstwa są: językowy obraz świata, konceptualizacja i kategoryzacja świata oraz koncept. Przegląd bogatej literatury przedmiotu wykazał, że możliwe są różne sposoby analizy konceptu. W przedstawionej monografii koncept «земля» (ziemia) został zrekonstruowany zgodnie z koncepcją lingwistyczno-kognitywną, zaproponowaną przez Z. Popową i I. Stiernina.

Rozdział drugi zatytułowany „Eksplikacja językowa konceptu *ziemia*" („Языковая экспликация концепта «земля»") zawiera analizę materiału leksykograficznego, która pozwoliła ujawnić specyfikę badanego konceptu. Przy rekonstrukcji obrazu świata wyrażonego w języku każdej wspólnoty komunikatywnej efektywną metodą okazuje się teoria pola semantycznego, ponieważ grupowanie leksyki jest uwarunkowane występowaniem pewnego modelu kognitywnego, który odzwierciedla określony system wiedzy. Stosunki paradygmatyczne zachodzące między słowami, eksplikującymi analizowany koncept, są zależne od stosunków występujących między zjawiskami rzeczywistości. Koncept «земля» (ziemia) w języku rosyjskim jest konceptem pojemnym i zróżnicowanym, wyrażonym przy pomocy trzech pól leksykalno-semantycznych: „суша" („ląd"), „гидросфера" („hydrosfera") i „атмосфера" („atmosfera"). Nieproporcjonalność wielkości tych pól uwarunkowała narodową specyfikę ich struktury. Najliczniej reprezentowane jest pole „суша" („ląd"), co niewątpliwie jest związane ze znaczeniem ziemi jako powierzchni naszej planety nie tylko dla nosicieli języka rosyjskiego i rosyjskiej kultury. Jest to między innymi związane z tym, że ląd jest miejscem, gdzie człowiek mieszka i rozwija swoją działalność. Oprócz tego ukształtowanie powierzchni ziemi, postrzegane przez członków rosyjskiej wspólnoty komunikatywnej, charakteryzuje się dużą różnorodnością, co znalazło odzwierciedlenie w zasobie leksykalnym języka rosyjskiego. Leksykalno-semantyczne pola „гидросфера" („hydrosfera") i „атмосфера" („atmosfera") reprezentowane są przez znacznie mniejszą liczbę leksemów.

Rozdział trzeci „Konceptualizacja *ziemi* w rosyjskich źródłach leksykograficznych" („Концептуализация *земли* в русских лексикографических источниках") prezentuje rekonstrukcję konceptu «земля» (ziemia) na podstawie danych leksykograficznych.

Definicje zarejestrowane w opisowych słownikach języka rosyjskiego pozwalają stwierdzić, że wyraz *земля* (*ziemia*) w języku rosyjskim charakteryzuje się wysokim stopniem

polisemiczności. Zawarte w tych słownikach znaczenia *ziemi* to: 'planeta', 'ląd', 'zewnętrzna warstwa planety, gleba', 'terytorium znajdujące się w czyimś posiadaniu, wykorzystywane w celach rolniczych', 'państwo', 'sypka ciemna substancja wschodząca w skład skorupy ziemskiej', 'miejsce życia człowieka', 'powierzchnia, na której się znajdujemy', 'wszystkie sypkie substancje kopalne, na których może coś rosnąć', 'w Austrii i w Niemczech: duża jednostka administracyjno-terytorialna', 'w znaczeniu żywiołu (ogień, powietrze, woda, ziemia): każde twarde ciało stałe', 'naród', 'realna rzeczywistość jako przeciwstawienie światowi idealnemu, niebu', 'nazwa różnego rodzaju farb', 'tło'. Analiza struktury semantycznej leksemu *земля* (*ziemia*) wykazała, że uformowała się ona na podstawie transformacji semantycznej dwóch znaczeń: Ziemia – 'planeta' i ziemia – 'ląd'. Pojawienie się niektórych znaczeń wyraźnie wskazuje na duży potencjał metaforyczny i metonimiczny analizowanego leksemu.

Leksem *земля* (*ziemia*), jak wynika z przeprowadzonych badań, jest wyrazem nadrzędnym w ciągu synonimicznym: *мир (świat)*, *свет (świat)*, *земной шар (kula ziemska)*, *планета (planeta)*, *Вселенная (wszechświat)*, *белый свет (biały świat)*, *божий свет (мир) (boży świat)*, *подлунная (przestrzeń pod księżycem)*, *подсолнечная (przestrzeń pod Słońcem)*, *поднебесная (przestrzeń pod niebem)*, *дольний мир (dolny świat)*, *юдоль (padół)*, a jednocześnie wchodzi w skład ciągów synonimicznych, w których wyrazami nadrzędnymi są: *суша (ląd)*, *почва (gleba)*, *участок (działka)*, *территория (terytorium)*, *государство (państwo)*, *край (kraina)*, *фон (tło)*.

W języku rosyjskim wyraz *земля* (*ziemia*) nie ma wyrazu przeciwstawnego, w naiwnym językowym obrazie świata występuje antonim pragmatyczny – *небо* (*niebo*).

Fragment językowego obrazu świata jest wyrażony również na poziomie słowotwórstwa, ponieważ derywaty określają znaczące dla językowego obrazu świata rosyjskiej wspólnoty komunikatywnej związki. Derywaty słowotwórcze odzwierciedlają znaczenie ziemi i wszystkiego, co jest z nią związane, np.: uprawę ziemi, posiadanie i zarządzanie ziemią, przestrzeń, glebę, prace ziemne, badanie ziemi, miejsce, pomieszczenia, rośliny i zwierzęta.

Analiza leksykograficzna konceptu «земля» (ziemia) nie tylko pozwoliła ustalić sposób funkcjonowania leksemu *земля* (*ziemia*) w języku rosyjskim, ale także sformułować wyobrażenie o istocie konceptu *ziemia* w rosyjskim językowym obrazie świata, ponieważ materiał leksykograficzny najdokładniej odzwierciedla fragmenty językowego obrazu świata danej wspólnoty komunikatywnej.

W rozdziale czwartym, pt.: „Koncept *ziemia* we frazeologicznym obrazie świata" („Коцепт «земля» во фразеологической картине мира") został przedstawiony fragment naiwnego obrazu świata wyrażonego frazeologizmami. Naiwny obraz świata powstał wskutek praktycznych potrzeb człowieka i jest on niezbędną kognitywną podstawą adaptacji świata przez człowieka.

Analiza semantyki rosyjskich frazeologizmów i przysłów wykazała, że frazeologiczny koncept «земля» (ziemia) stanowi dość rozbudowaną strukturę frejmową[1]. Większość składających się na niego frejmów dotyczy człowieka, jego działalności i stosunku do otaczającego świata: „Физическое состояние человека" („Status fizjologiczny człowieka"), „Деятельность человека" („Działalność człowieka"), „Черты характера и психическое состояние человека " („Cechy charakteru i stan psychiczny"), „Внешняя характеристика человека" („Zewnętrzna charakterystyka człowieka"), „Поведение человека" („Zachowanie człowieka"), „Труд" („Praca"), „Питание" („Żywienie"), „Смерть" („Śmierć"), „Родина" („Ojczyzna"). Niewątpliwie potwierdza to fakt, że cechą charakterystyczną frazeologicznego obrazu świata jest antropocentryzm. Jednostki frazeologiczne języka rosyjskiego, w skład których wchodzi leksem *земля* (ziemia), podkreślają fakt, że znaczące miejsce w świadomości nosicieli języka i kultury rosyjskiej zajmuje ich stosunek do różnego rodzaju działalności, żywienia, charakterystyki człowieka, życia i śmierci oraz ojczyzny.

Przyjęte w pracy założenia metodologiczne pozwoliły na wykorzystanie informacji zawartych w samym leksemie *земля* (ziemia): jego etymologii, formie wewnętrznej i strukturze znaczeniowej, jak również w derywatach słowotwórczych utworzonych od tego leksemu, będącego podstawową nazwą rozpatrywanego obiektu. Ciekawego materiału dostarczyły pola leksykalno-semantyczne, eksplikujące w języku dany wycinek rzeczywistości. Ważnym źródłem informacji okazały się również frazeologizmy i przysłowia, które odzwierciedlają naiwny obraz świata.

Analiza leksykograficzna konceptu «земля» (ziemia) pozwoliła określić nie tylko specyfikę funkcjonowania leksemu *земля* (ziemia) w języku rosyjskim, ale również sformułować wyobrażenie o istocie tego konceptu w językowym obrazie świata rosyjskiej

---

[1] Frejm – struktura wiedzy, sformowanej wokół jakiegoś konceptu, z którym kojarzy się podstawowa, typowa i ważna informacja („…структура знаний, сформировавшаяся вокруг некоторого концепта, с которым и ассоциируется основная, типичная и важная информация". [Дейк Т.А. Ван, Язык. Познание. Коммуникация, Москва 1989, с. 16.]). Zdaniem J.S. Kubriakowej frejmy konkretyzują to co jest lub nie jest charakterystyczne i typowe dla danej kultury [Краткий словарь когнитивных терминов, Москва 1997, 188]. Stąd wynika etnokulturowa specyfika frejmów w świadomości językowej.

wspólnoty komunikatywnej, obrazujące zarówno sposoby myślenia ludzi o tym wycinku rzeczywistości, jak i przybliżające pewne ogólniejsze tendencje ujmowania i wartościowania świata.

W tradycyjnym systemie wartości narodu rosyjskiego, na co wskazuje analizowany koncept frazeologiczny, ziemia zajmuje ważne miejsce. W językowym obrazie ziemi ważny jest aspekt sakralności, zwłaszcza wyobrażenie matki-ziemi, która rodzi i żywi swoje dzieci, a po śmierci przyjmuje je do swojego łona.

Przedstawiona w monografii analiza przybliża ważny problem językoznawstwa kognitywnego, jakim jest reprezentacja i interpretacja wiedzy w świadomości językowej i naiwnej. Przeprowadzony w pracy kompleksowy opis środków werbalizacji konceptu «земля» (ziemia) pozwolił określić zależności między charakterystykami językowymi a ich kognitywnymi podstawami.

Opracowanie dowodzi, że ziemia jest bardzo ważna dla świadomości nosicieli języka rosyjskiego i rosyjskiej kultury, o czym świadczy duża ilość charakteryzujących się ogromnym zróżnicowaniem jednostek leksykalnych, które eksplikują koncept «земля» (ziemia).

b) Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Od momentu podjęcia prac nad rozprawą doktorską do dziś pole mojej aktywności naukowej obejmuje kilka obszarów tematycznych, wśród których dominującą pozycję zajmuje rosyjskie młodzieżowe argot, semantyka i słowotwórstwo języka rosyjskiego.

Zainteresowania rosyjskim młodzieżowym argot zaowocowały cyklem artykułów i monografią. Po raz pierwszy tematyka ta została zaprezentowana w referacie pt. *Nazwy osób w rosyjskim i polskim argot* na międzynarodowej konferencji naukowej w Witebsku. Tezy wystąpienia zostały opublikowane w tomie pokonferencyjnym *Беларуска-руска-польскае супостаўляльнае мовазнаўства, літаратуразнаўства, культуралогія. Матэрыялы V міжнароднай канферецыі* (Вітебск 2000, s. 123-124.). W tym wystąpieniu analiza procesu kształtowania się argotyzmów została przedstawiona na przykładzie wyjątkowo bogatych grup synonimów, określajacych 'kobiety lekkich obyczajów' i 'pijaka'. Problem charakterystycznych dla młodzieżowego argot ciągów synonimicznych, odznaczających się dużym zasobem elementów składowych, szczegółowo został omówiony w kolejnym artykule

zatytułowanym *Polskie i rosyjskie argotyzmy osobowe* (opublikowany w czasopiśmie „Studia Wschodniosłowiańskie", Białystok 2001, s. 147-153).

Derywacja semantyczna w rosyjskim młodzieżowym argot była przedmiotem uwagi w kolejnych dwóch tekstach. Są to artykuły: *Семантические арготизмы в русском языке* (opublikowany w tomie *Актуальные вопросы изучения русской литературы и культуры, русского языка и методики его преподавания в европейском контексте* (pod red. J. Henzla, L. Jochym-Kuszlikowej i F. Listwana, Kraków 2001, s. 385-389) i *Nazwy osobowe o charakterze metaforycznym w rosyjskim argot* (w: *Ф.Й. Карский и современное языкознание, Материалы IX Карских чтений*, Гродно 2003, s. 446-453). Omówiono w nich argotyzmy, które powstały w wyniku przeobrażeń znaczeniowych polegających na odniesieniu wyrazu do innej niż dotychczas sfery desygnatów. Wykorzystanie procesu metaforyzacji do tworzenia argotyzmów jest związane z zasadą kojarzenia zjawisk na podstawie ich różnorodnych cech pokrewnych, co stanowi najbardziej typowy mechanizm ludzkiego myślenia. Powstałe nazwy charakteryzują i oceniają człowieka poprzez odwołanie się do leksyki istniejącej we współczesnym języku literackim.

Terminologia związana z socjolektalnymi odmianami języka stała się przedmiotem opracowania pt. *Argot, żargon, slang...* (w: *Русистика и современность*, Языкознание 3, pod red. M. Bobrana, Rzeszów 2003, s. 27-33). W artykule zostały przedstawione poglądy polskich i rosyjskich językoznawców dotyczące terminów *żargon*, *argot* i *slang* i problemów związanych z ich użyciem. Analiza wymienionych terminów wykazała, że w różnym stopniu charakteryzują się one takimi cechami jak otwartość, normatywność i stabilność.

Nieco inne spojrzenie na sposoby nominacji argotyzmów zaprezentowano w artykule pt. *Nazwy własne w argot* (opublikowany w tomie *Ze studiów nad językami i literaturami wschodniosłowiańskimi* (red. nauk. B. Tichoniuk, W. Wilczyński, Zielona Góra 2004, s. 123-127). Analizie poddano nazwy, które powstały w wyniku apelatywizacji. Badania wykazały, że proces przechodzenia nazw własnych do grupy rzeczowników pospolitych częściej występuje w gwarach terytorialnych, środowiskowych i zawodowych niż w języku literackim. Większość analizowanych antroponomów została utworzona od antroponimów i quasi-antroponimów. Znacznie mniejszy udział w powstawaniu nazw osób w rosyjskim młodzieżowym argot mają toponimy i zoonimy.

W kręgu zainteresowań badawczych znalazł się również problem związku młodzieżowego argot z kulturą, o czym świadczy tytuł artykułu *Młodzieżowe argot a kultura (na podstawie nazw osób w języku rosyjskim)* (w: „Studia Wschodniosłowiańskie", t. 5,

Białystok 2005, s. 185-193). Dość powszechnie wiadomo, że najważniejszym systemem znaków, jakie tworzą kulturę, jest język. Pełni on wiele funkcji i służy do realizacji różnych dziedzin i systemów kultury. Bez języka kultura nie mogłaby osiągnąć trwałości oraz charakterystycznej złożoności. Mówiąc o języku tworzącym kulturę, nie można pominąć argot, które z jednej strony jest ważnym elementem kultury, z drugiej zaś ma wpływ na taki a nie inny jej rozwój i kształt. Proces ewolucji rosyjskiego młodzieżowego argot przedstawiono w kontekście różnych odmian kultury narodowej.

W dorobku, dotyczącym rosyjskiego młodzieżowego argot, znalazł się tekst traktujący o argotyzmach odzwierciedlających cechy nazywanych osób. Zostały scharakteryzowane w artykule: *Названия лиц в русском молодёжном арго, отражающие физические и психические черты человека* (w: *Имя и слово (проблемы семантико-прагматического взаимодействия в славянских языках*). Материалы международной научной конференции 19-20 апреля 2007, pod red. W. I. Sienkiewicza, Brześć 2007, cz. 2, s. 178-182). Analiza wybranego korpusu argotyzmów wykazała, że młodzi ludzie są bystrymi obserwatorami otaczającej ich rzeczywistości i w sposób twórczy potrafią wykorzystać różnorodne środki językowe do derywacji nazw określających cechy charakteru i wygląd nazywanych osób.

Nazwy osób, związanych z życiem szkoły i wyższej uczelni, stały się przedmiotem opracowania pt. *Określenia nauczycieli i uczniów w rosyjskim młodzieżowym argot*, (w: „Białostockie Archiwum Językowe", nr 9, Białystok 2009, str. 11-19). W związku z tym, że młodzieżowe argot ogarnia swoim zasięgiem praktycznie wszystkie dziedziny życia, a w centrum uwagi znajdują się nazwy dotyczące człowieka i jego oceny, ważne miejsce zajmują w nim argotyzmy nazywające nauczycieli i wykładowców oraz uczniów i studentów. Analizowany w artykule korpus charakteryzuje się występowaniem dużej ilości synonimów, które umożliwiają młodzieży wyrażenie emocjonalnego stosunku do członków szkolnej społeczności.

Zainteresowania rosyjskim młodzieżowym argot zaowocowały wydaniem monografii zatytułowanej *Nazwy osób w rosyjskim młodzieżowym argot końca XX wieku* (Białystok 2012), która stanowi poszerzoną wersję rozprawy doktorskiej. Opracowanie zawiera kompleksowy opis argotyzmów nazywających osoby. Podstawę źródłową monografii stanowił *Wielki słownik żargonu* (В. М. Мокиенко, Т. Г. Никитина, *Большой словарь жаргона*, Санкт-Петербург 2000). Wszechstronnej analizie lingwistycznej w kontekście socjologiczno-kulturowym poddano 1100 jednostek leksykalnych. Monografia składa się z

części teoretycznej, w której scharakteryzowano socjolektalne odmiany języka w kontekście dotychczasowych dokonań badawczych w tej dziedzinie, związek młodzieżowego argot z kulturą oraz zagadnienia nominacji językowej. W części analitycznej monografii w oparciu o bogaty materiał egzemplifikacyjny omówiono sposoby wzbogacania młodzieżowego argot: derywację semantyczną (metaforę, metonimię, paronimię i elipsę), derywację słowotwórczą (sufiksację, alternację tematową, mutylację, złożenia, kontaminację, abrewiację, konwersję) oraz zapożyczone nazwy osób. Wszechstronna a zarazem szczegółowa analiza pozwoliła wyciągnąć interesujące wnioski. Kultura młodzieżowa i ściśle z nią związany jej produkt, czyli młodzieżowe argot, mają charakter dynamiczny i podlegają aktywnym zmianom, zwłaszcza w okresie dynamicznych zmian społeczno-politycznych i ustrojowych. Stanowią więc ciekawy obiekt badań. Zwraca uwagę bogactwo sposobów nominacji i wyjątkowa aktywność niektórych z nich (sposób semantyczny, morfologiczny, zapożyczenia). W rezultacie mamy wyjątkowe bogactwo ciągów nominacyjnych występujących w analizowanym korpusie, co może świadczyć o aktywnym uczestnictwie młodych ludzi w odbiorze i kreowaniu nowej rzeczywistości.

Osobny nurt moich zainteresowań badawczych tworzą zagadnienia z zakresu semantyki języka rosyjskiego. W artykule *Метафорические неологизмы в современном русском языке* („Filologie Rusă", XXV, Bukareszt 2009, str. 167-172) omawiam neologizmy semantyczne, które pojawiły się w języku rosyjskim na przełomie XX i XXI wieku. Analizowany korpus składa się z leksemów, które powstały jako rezultat procesów metaforyzacyjnych. Dotyczą one wielu sfer życia i są wykorzystywane nie tylko do nazywania nowych przedmiotów i zjawisk, ale także występują w charakterze terminów.

Wśród problemów, stanowiących przedmiot dociekań naukowych, znalazły się także teoretyczne założenia językowego obrazu świata oraz ich praktyczny wyraz umocowany w poszczególnych elementach składowych konceptu „ziemia" we współczesnym języku rosyjskim. Artykuł pt. *Семантика русских существительных, обозначающих возвышенности* („Studia Wschodniosłowiańskie", t. 11, Białystok 2011, s. 151-156) zawiera szczegółowy opis leksykalno-semantycznej grupy „wzniesienia". Wykorzystując metodę składnikowej analizy znaczenia przedstawiłam zhierarchizowaną strukturę tej grupy oraz relacje semantyczne zachodzące pomiędzy poszczególnymi leksemami.

Językowa reprezentacja pojęcia „deszcz" w języku rosyjskim została przedstawiona w artykule *Концепт "дождь" в русском языке* („Language and culture. Scientific Peer Reviewed Journal", nr 7, Kutaisi 2012, s. 192-194). Analizy dokonano w oparciu o dane

leksykograficzne, które pozwoliły określić strukturę znaczeniową badanego leksemu, jego etymologię, a także relacje zachodzące między derywatami powstałymi od wyrazu *дождь* (deszcz) i jego synonimami.

Fragment językowego obrazu świata, a mianowicie koncept «woda», prezentuje artykuł *Семантическое пространство ключевого слова-репрезентанта концепта «вода» в русском языке (синонимия)* („Białostockie Archiwum Językowe", nr 13, Białystok 2013, str. 39-49). Głównym przedmiotem uwagi są relacje zachodzące między wyrazem nazywającym rozpatrywany obiekt i jego synonimami. Układ znaczeń leksemów oraz związana z tym typowa łączliwość składają się na charakterystyczny dla danego języka sposób klasyfikowania świata. Analizowany ciąg synonimiczny składa się tylko z dwóch leksemów – *вода* i *влага*. Materiał egzemplifikacyjny wykazał, że synonimy *вода* i *влага* mogą być używane wymiennie tylko wtedy, gdy nazywają niewielką ilość cieczy, gdy mówi się o niszczącym działaniu cieczy oraz gdy są częścią wyrazów złożonych.

W artykule *Языковая экспликация концепта «рельеф земли» в русском языке* (w: „Acta Neophilologica" 16 (2), Olsztyn 2014, s. 5-13) zostały scharakteryzowane leksemy werbalizujące koncept *„ukształtowanie powierzchni"*. Werbalizacja nazwanego konceptu jest realizowana przy udziale ogromnego bogactwa środków językowych. Udokumentowane danymi językowymi cechy ukształtowania powierzchni to: 'miejsce występowania', 'forma', 'wielkość', 'sposób powstania', 'występowanie roślinności', 'rodzaj minerału, z którego zbudowane jest wzniesienie', 'występowanie wody we wgłębieniu', 'występowanie krateru', 'masywy'

W kolejnym tekście zatytułowanym *Языковая экспликация концепта «земля» (на материале русских фразеологизмов)* („Acta Neophilologica" 16 (1), Olsztyn 2014, s. 5-13) został przedstawiony fragment naiwnego obrazu świata wyrażonego frazeologizmami. Przedmiotem uwagi są notowane przez słowniki poszczególne znaczenia leksemu *ziemia*, a także ustabilizowane językowo połączenia wyrazowe z tym leksemem – frazeologizmy. Przeprowadzona na podstawie faktów językowych oraz poświadczonych językowo wyobrażeń rekonstrukcja językowego obrazu *ziemi* pokazała sposób, w jaki człowiek organizuje myślowo otaczający go świat. Bogactwo środków językowych, werbalizujących koncept *ziemia,* świadczy, że w rosyjskiej mentalności zajmuje on bardzo ważne miejsce.

W kręgu moich zainteresowań badawczych znalazły się również problemy dotyczące słowotwórstwa. Derywaty słowotwórcze powstałe od leksemu *гора* (góra), stały się przedmiotem artykułu pt. *Структурно-семантическая организация*

словообразовательного гнезда с исходным существительным гора в русском языке, (w: Русский язык и литература: проблемы изучения и преподавания в школе и вузе. 2011. Сборник научных работ под общей редакцией проф. Л.А. Кудрявцевой, Киев 2011, с. 113-116) , a leksemu земля (ziemia) artykułu *Словообразовательное гнездо с вершиной земля в русском языке* („Studia Wschodniosłowiańskie", t. 15, Białystok 2015, s. 197-208). We wskazanych tekstach zaprezentowano nieco inne spojrzenie na gniazdo słowotwórcze. Jest ono analizowane nie tylko z punktu widzenia jego struktury, ale też właściwości semantycznych.

W dorobku dotyczącym słowotwórstwa znalazły się teksty z zakresu językoznawstwa porównawczego. Artykuł pt. *Polskie i białoruskie nazwy zawodów w ujęciu konfrontatywnym* (w: Droga ku wzajemności. Materiały XIV Międzynarodowej konferencji naukowej, 26-27 października 2006 r., Grodno 2007, s. 188-193) zawiera analizę polskich i białoruskich nazw zawodów, której dokonano w celu ujawnienia podobieństw i różnic w zakresie derywacji tego typu leksemów. Przeprowadzone badania potwierdziły znaczny stopień podobieństwa analizowanych nazw w zakresie środków słowotwórczych stosowanych we współczesnym języku polskim i białoruskim.

W kolejnym tekście zatytułowanym *Struktura i semantyka gniazda słowotwórczego z fundującym rzeczownikiem* ***góra*** *(na przykładzie języka polskiego, białoruskiego i rosyjskiego)* (w: Droga ku wzajemności. Materiały XVIII Międzynarodowej konferencji naukowej, 15-16 listopada 2012 r., Grodno 2014, s. 116-120) przedstawiono strukturalno-semantyczną analizę porównawczą gniazd słowotwórczych organizujących się wokół rzeczownika *góra* w trzech porównywanych językowych, co pozwoliło ustalić podobieństwa i różnice.

Problematyce zapożyczeń w rosyjskiej prasie początku XXI wieku została poświęcona praca *Незафиксированная в словарях иноязычная лексика, употребляемая в современной прессе* (w: *Роль и место русского языка, литературы и культуры России в истории цивилизаций Востока и Запада.* Материалы международной научно-практической конференции 17-19 сентября 2008 года, Самарканд 2008, стр. 166-170). W artykule zostały przedstawione nieuwzględnione w słownikach wyrazy pochodzące z języka angielskiego. Przy okazji warto dodać, że problematyce zapożyczeń w rosyjskim młodzieżowym argot poświęcono we wspomnianej wyżej monografii.

Moja działalność naukowa obejmowała także pisanie recenzji. Do ważniejszych należy zaliczyć dwie pozycje: Irena Łukaszuk, *Rosyjskie nazwy kulinariów na tle języków*

słowiańskich (Białystok 2005) i Anna Romanik, *Sposoby nominacji przedmiotów odzieży we współczesnym języku rosyjskim* (Białystok 2013). Obie recenzje zostały opublikowane w cieszącym się coraz większą renomą wśród lingwistów, punktowanym (8 pkt), czasopiśmie „Studia Wschodniosłowiańskie".

Jolanta Chomko